

Günahsız qurbanların ızdırablı günü

100 milyondan çox insan bu tarixi böyük itkilərlə qarşılayır

Dünyada müxtəlif səbəblərə görə ölkəsindən, evindən qaçqın düşən insanların sayı son dövrlərdə daha da artaraq 100 milyon nəfəri ötürüb. Ən təəssüflüsü də odur ki, belə insanların sayı hər ötən gün artır. Problemi diqqətdə saxlamaq üçün BMT tərəfindən 20 İyun tarixi Ümumdünya Qaçqınlar Günü elan olunub. Məqsəd insanların qaçqına çevrilməsinin qarşısını almaq, qaçqın düşənlərin həyat şəraitini diqqətdə saxlamaqdır.

Dünya əhalisinin 1 faizindən çoxu qaçqındır

BMT-nin Qaçqınlar üzrə Agentliyi olan BMT QAK-ın yeni məlumatlarına görə, Efiopiya, Burkina Faso, Myanma, Nigeriya, Əfqanıstan və Konqo daxil olmaqla bir sıra ölkələrdə yeni zorakılıq dalğaları və ya münaqişələr nəticəsində 2021-ci ilin sonunadək dünya üzrə zorla didərgin salınmış insanların sayı 90 milyona çatıb. Ukraynadakı hərbi əməliyyatlar isə ölkə daxilində 8 milyon insanı didərgin salıb. Hələ Ukraynadan 6 milyondan çox insanın qaçqın düşməsi qeydə alınıb.

Dünya əhalisinin 1 faizindən çoxunu təşkil edən bu ümumi rəqəm dünyada əhali baxımından 14-cü olan ölkənin əhalisinin sayına bərabərdir.

Bu ilin Ümumdünya Qaçqınlar Günü kampaniyasının hər kəsin təhlükəsizlik axtarmaq hüququnun vurğulanması üzərində qurulması nəzərdə tutulub.

Azərbaycanda da Ümumdünya Qaçqınlar Günü'nün qeyd olunması məqsədilə rəsmi tədbir olaraq, 20 İyun tarixindən etibarən bir həftə davam edəcək fotosərgi açılacaq. Fotosərgidə Azərbaycanda yaşayan bir əfqan qaçqının peşəkar işləri, eləcə də dünyada və Azərbaycanda didərginlik situasiyalarını əks etdirən fotosəkillər nümayiş olunacaq.

Bir milyona qədər soydaşımız yurdunu tərk etmək məcburiyyətində qalmışdı

Dünyanın ən böyük məcburi köçkün əhalisindən birinə sahib olan Azərbaycan üçün Ümumdünya Qaçqınlar Günü xüsusi mənə daşıyır. 30 ilə yaxın idi ki, işğalçı Ermənistan tərəfindən torpaqlarımıza qarşı həyata keçirilən təcavüzkarlıq siyasəti bir milyona qədər soydaşımızı öz yurduvalarını tərk etmək məcburiyyətində qoymuşdu. Öz vətənlərində didərginə çevrilən vətəndaşlarımız illərlə ağır məhrumiyyətlər içərisində çadır şəhərciklərində, vaqonlarda yaşamağa məcbur idilər.

Qaçqın və məcburi köçkünə çevrilən soydaşlarımızın ilk dövrdə üzləşdiyi sosial problemlərin çoxluğu və onların həlli istiqamətində lazımi işlərin görülməməsi vəziyyəti daha da gərginləşdirmişdi. Yalnız 1993-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra öz yurdlarından didərgin düşən soydaşlarımızın problemlərinin həlli dövlətimizin bir nömrəli prioriteti oldu, bu istiqamətdə mühüm strategiya müəyyənləşdirilib həyata keçirildi.

Azərbaycan dövləti on illər boyu təbəşinə, heç bir xarici dəstək olmadan ölkədə ən ağır problemlərdən olan məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli, onların mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, məşğulluqlarının və həyatı vacib məsələlərinin yoluna qoyulması istiqamətində mühüm işlər həyata keçirdi.

Məcburi köçkünlərin böyük dayağı

"Bu insanların məskunlaşdıqları yerlərdə yaşamaları, əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaları üçün bütün imkanlardan istifadə edirik. Biz əlimizdən gələni edirik ki, sizin yaşayışınız müəyyən qədər normal olsun. Amma aydındır ki, yerini, yurdunu itirmiş insanların yaşayışı çətinidir. Bu, sizi də, bizi də incidir" deyən Ümummilli Lider bu problemə toxunaraq həmin insanların ağırını dərindən duyduğunu ifadə etmişdi.

1993-cü il

2022-ci il

Məhz Heydər Əliyevin xüsusi diqqəti sayəsində doğma yurtdan didərgin salınmış soydaşlarımızın qaçqın və problemlərinin həlli istiqamətində mühüm işlər görüldü. Ulu Öndər dəfələrlə çadır şəhərciklərinə yollandı, orada yaşayan insanların şəraitləri ilə şəxsən tanış oldu, problemlərinin həlli istiqamətində mümkün olan bütün işləri gördü.

Təsədüfi deyil ki, Ümummilli Liderin əsasını qoyduğu yeni neft strategiyası sayəsində əldə edilən ilk vəsait də məhz qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldildi, ən əsası isə, insanların acınacaqlı şəraitdə yaşamağa məcbur olduğu çadır düşərgələrinin ləğvinə başlandı.

Ulu Öndərin 2001-ci ilin 7 sentyabr tarixli "Azərbaycan torpaqlarının erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı nəticəsində Ağdam və Füzuli rayonlarından didərgin düşmüş və çadır düşərgələrində müvəqqəti yerləşdirilmiş məcburi köçkünlərin bir qisminin həmin rayonların ərazisində məskunlaşdırılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" və 13 may 2002-ci il tarixli "Biləsuvar rayonu ərazisində yerləşən beş çadır düşərgəsində məskunlaşmış məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" fərmanlarına uyğun olaraq, Biləsuvar, Füzuli və Ağdam rayonlarının ərazisində 5081 ailədən ibarət 22800 məcburi köçkün üçün bütün zəruri sosial-texniki infrastrukturunu ilə birlikdə 20 qəsəbə salındı və Biləsuvar rayonu ərazisindəki 5 çadır düşərgəsi 2003-cü ilin İyun ayında ləğv edildi.

Bununla belə Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsas milli qayəsi işğal altındakı torpaqlarımızın azad edilməsi və məcburi köçkünlərlə üzləşən soydaşlarımızın öz yurdlarına qayıtarılması idi. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi fəaliyyətə başlayarkən andiçmə mərasimindəki çıxışı zamanı Heydər Əliyev bu barədə söyləmişdi: "Bizim ən əsas vəzifəmiz respublikanı müharibə vəziyyətindən çıxarmaq, işğal qatarmış torpaqların həmin işi yerinə yetirməkdir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, müstəqil respublikanın sərhədlərini təhlükəsizliyini təmin etmək, yurd-yuvasından didərgin düşmüş soydaşlarımızı, bacılarımızı, qardaşlarımızı öz doğma yerlərinə qaytarmaqdır..."

Cəmi 4 ilə Azərbaycandakı bütün çadır şəhərcikləri ləğv olundu

Prezident İlham Əliyev də fəaliyyətinin ilk gündən qaçqınların və məcburi köçkünlərin problemlərinin həllini başlıca vəzifə kimi müəyyən etmişdi. Hələ 2003-cü il prezident seçkiləri ərzində İlham Əliyevin proqramının əsas müddəası məhz bu məsələ idi. İlham Əliyev söz vermişdi ki, beş il ərzində Azərbaycanda bir dənə də olsun çadır şəhərciyi qalmayacaq və cəmi 4 il ərzində, 2007-ci ildə bu böyük hədəfə nail olundu. Həmin vaxta qədər ölkənin demək olar ki, bütün yerlərində çadır şəhərcikləri var idi, məcburi köçkünlər çox yararsız vəziyyətdə yaşayırdılar. Onlar uzun illər vaqonlarda, vaqonların altında məskunlaşdılar. Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə 2020-ci ilə qədər ölkədə məcburi köçkünlər üçün 100-dən çox qəsəbə-şəhərcik salındı. Ötən müddət ərzində Azərbaycanda 300 mindən çox məcburi köçkün mənzillərlə, fərdi evlərlə təmin olundu, həmçinin onların problemləri ardıcıl şəkildə öz həllini tapdı.

2020-ci ilin 28 mayında - Müstəqillik Günündə isə Prezident İlham Əliyev məcburi köçkünlərə 111-ci qəsəbəni ərməğan etdi. Bakının Qaradağ rayonunda 1336 məcburi köçkün ailəsi üçün salınmış "Qobu Park-3" yaşayış kompleksinin açılışında çıxışında isə İlham Əliyev bir məsələyə xüsusi diqqət çəkdi. Dövlət başçısı vurğuladı ki, bütün Azərbaycan xalqı bilməlidir ki, bu, sizin üçün müvəqqəti yaşayış yeridir. Torpaqlarımız işğaldan azad ediləndən sonra biz bu torpaqlarda buna oxşar gözəl binalar, şəhərciklər tikəcəyik, ermənilər tərəfindən dağılmış şəhərlərimizi, kəndlərimizi yenidən quracağıq.

"Əziz keçmiş köçkünlər, siz artıq köçkün deyilsiniz..."

Prezident İlham Əliyevin məcburi köçkün soydaşlarımıza verdiyi vədin üstündən cəmi bir neçə ay ötdükdən sonra - 27 sentyabr 2020-ci ildə Azərbaycan - tarixi torpaqların işğalçılardan azad etmək üçün haqq və ədalət savaşına qalxdı. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rəşadətli Azərbaycan Ordusu 44 gün ərzində mənfur düşməni torpaqlarımızdan qovaraq onu məğlubiyətə sə-

nədinə - kapitulyasiya aktına qol çəkməyə məcbur etdi. Beləliklə, 30 illik Qarabağ münaqişəsinə birdəfəlik son qoyuldu.

Elə yüzminlərlə vətəndaşımızın da illərlə eşitmək istədiyi böyük müjdəni qalib sərkərdə İlham Əliyev verdi: "Əziz keçmiş köçkünlər, siz artıq köçkün deyilsiniz..."

Tarixi qələbədə dərhal sonra təməlini vaxtilə Ulu Öndərin qoyduğu Qarabağa qayıdış siyasətini onun layiqli davamçısı İlham Əliyev qətiyyətlə reallığa çevirməyə başladı.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yenidən qurulur

İndi Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran əsas milli prioritet keçmiş məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına ləyaqətli və təhlükəsiz qayıdışıdır. Azad torpaqlarımıza qayıdacaq vətəndaşlarımızın yaşayışı və işgüzar fəaliyyəti üçün Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə mühüm layihələr həyata keçirilir. İnfrastruktur bərpa olunur, yollar çəkilir, su-elektrik stansiyaları tikilir, beynəlxalq hava limanlarının təməlləri qoyulur (artıq biri istifadəyə verilib), "ağıllı kənd", "ağıllı şəhər"lər salınır. İşğalçı Ermənistan tərəfindən vandalizmə məruz qalan tarixi, mədəni, dini irsimiz bərpa olunur.

İndi keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına Böyük qayıdışının ayaq səsləri lap yaxından eşidilir. Elə bu il 27 May - Müstəqillik Günü müzəffər Əliyev tərəfindən Azərbaycan xalqı olaraq tariximizin ən əlamətədar günlərindən birini yaşadığı və Zəngilanın Ağalı kəndində "ağıllı kənd" layihəsinin birinci mərhələsi üzrə açılış mərasimi keçirildi.

Qalib lider İlham Əliyev həmin gün Ağalı kənd sakinləri ilə görüşdü və bir daha bəyan etdi ki, Müstəqillik günü ərzində dirçələn Ağalı kəndində görüşmələrinin çox böyük rəmzi mənası var: "Çünki Ağalı kəndinin yenidən qurulması və belə müasir vəziyyətə gətirilməsi müstəqilliyimizin möhkəmlənməsindən asılı idi".

Bəli, Azərbaycan xalqının özmi, dövlət başçısının qətiyyəti və siyasi iradəsi sayəsində ötən illərdə yurd həsrəti ilə yaşayan vətəndaşlarımızın öz dedəbaba torpaqlarına təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qovuşacağı günlərə, bir sözlə, Azərbaycanda məcburi köçkün probleminin sona çatacağına çox az qalır.

**Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"**